

Mobilizacija, demobilizacija, priimančiosios šalies parama

Informaciją parengė Utenos rajono savivaldybės
administracijos Viešosios tvarkos skyrius

Mobilizacijos ir demobilizacijos skelbimo, mobilizacijos ir priimančiosios šalies paramos rengimo, mobilizacijos, demobilizacijos vykdymo, priimančiosios šalies paramos teikimo ir administravimo teisinius pagrindus nustato Lietuvos Respublikos mobilizacijos ir priimančiosios šalies paramos įstatymas.

Kas yra mobilizacija?

- **Mobilizacija** - valstybės, savivaldybių institucijų ar įstaigų ir ūkio subjektų veiklos pertvarkymas, taip pat karo prievolininkų šaukimas į privalomąją karo tarnybą ginti valstybę ir (ar) vykdyti Lietuvos valstybės tarptautinius įsipareigojimus.
- Mobilizacija skelbiama esant karo pavojui, prasidėjus karui, taip pat prireikus vykdyti tarptautinius įsipareigojimus.
- Skelbiant mobilizaciją siekiama pertvarkyti valstybės veiklą, ruošiantis atremti ginkluotą agresiją ar vykdyti tarptautinius įsipareigojimus. Tai darant būtina užtikrinti visuomenės saugumą ir stabilumą valstybėje. Šiems siekiams įgyvendinti yra apibrėžtos gyvybiškai svarbios valstybės funkcijos, kurios bus užtikrinamos mobilizacijos ir karo metu:
 - valstybės gynyba (ginkluota gynyba; pilietinis pasipriešinimas; civilinių mobilizacijos institucijų parama Lietuvos Respublikos ginkluotosioms pajėgoms; kova su informacinėmis grėsmėmis; kibernetinis saugumas ir kibernetinė gynyba; ypatingos svarbos informacinės infrastruktūros, valstybės informacinių išteklių, elektroninių ryšių paslaugų teikimas; žvalgyba ir kontržvalgyba);
 - valstybės valdymas ir savivaldybių institucijų veikla (valstybės valdymo (Lietuvos Respublikos Prezidento, Lietuvos Respublikos Seimo, Lietuvos Respublikos Vyriausybės, savivaldybių institucijų veiklos tęstinumas); teismų, prokuratūros ir pataisos įstaigų veiklos tęstinumas, visuomenės apie situaciją šalyje informavimas; kilnojamųjų ir nekilnojamųjų kultūros vertybių, dokumentų ir archyvų apsauga);
 - ekonomikos ir civilinės infrastruktūros funkcionavimas (finansų, energetikos ir transporto sistemų veiklos tęstinumas, panaudoto branduolinio kuro bei radioaktyviųjų atliekų tvarkymas);
 - gyventojų būtinųjų poreikių tenkinimas (asmens ir visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų užtikrinimas; gyventojų aprūpinimas maisto produktais ir geriamuoju vandeniu; aplinkos taršos nustatymas);
 - vidaus saugumas (viešosios tvarkos ir visuomenės saugumo užtikrinimas; civilinės saugos sistemos veikla);
 - tarptautinė veikla (Lietuvos Respublikos diplomatinė atstovybių ir konsulinių įstaigų užsienyje veiklos tęstinumas; Lietuvos Respublikos bendradarbiavimo su tarptautinėmis organizacijomis ir užsienio valstybėmis užtikrinimas; galimo valstybės valdymo tęstinumo užsienio valstybėje organizavimas).

Kas skelbia mobilizaciją?

- Mobilizaciją skelbia Lietuvos Respublikos Seimas LR Prezidento siūlymu. Esant ginkluotam užpuolimui, kai kyla grėsmė valstybės suverenumui ar teritorijos vientisumui – LR Prezidentas vienasmeniškai.

Kas yra mobilizacijos sistema ir kaip ji veikia?

- **Mobilizacijos sistema** – mobilizacijos sistemos subjektų visuma ir ryšiai tarp jų.
- Mobilizacijos sistemos subjektai – Lietuvos Respublikos Vyriausybė, Institucija, dalyvaujanti formuojant mobilizacijos politiką (Mobilizacijos ir pilietinio pasipriešinimo departamentas prie Krašto apsaugos ministerijos), Lietuvos kariuomenė, civilinės mobilizacijos institucijos (valstybės, savivaldybės institucija ar įstaiga), civilinėms mobilizacijos institucijoms pavaldūs subjektai (viešasis ar privatusis juridinis asmuo, kuriame civilinė mobilizacijos institucija įgyvendina valstybės ar savivaldybės, kaip juridinio asmens savininkės, teisės ir pareigas arba valstybės ar savivaldybės, kaip juridinio asmens dalyvės, turinčios daugiau kaip pusę šio juridinio asmens dalyvių balsavimo teisių, teisės ir pareigas) ir mobilizaciniai ūkio subjektai (ūkio subjektai, su kuriais sudaryta mobilizacinio užsakymo ir (ar) priimančiosios šalies paramos teikimo sutartis, išskyrus civilinei mobilizacijos institucijai pavaldžius subjektus).
- Paskelbus mobilizaciją, mobilizacijos sistemos subjektai pagal kompetenciją ir poreikį vykdo mobilizacijos planuose numatytus veiksmus (šie planai ir jų turinys nėra viešai skelbiami).
- Ūkio subjektai vykdo mobilizacinius užsakymus ir priimančiosios šalies paramos teikimo įsipareigojimus. Visos kitos valstybės ar savivaldybių institucijos, įstaigos ir ūkio subjektai, kurie nedalyvauja mobilizacijoje, bendradarbiauja ir padeda mobilizacines užduotis vykdantiems subjektams.
- Paskelbus mobilizaciją, institucijos, įstaigos, ūkio subjektai ir gyventojai, kurie neturi mobilizacinių ar priimančiosios šalies paramos teikimo užduočių, toliau dirba ir tęsia savo veiklą kaip įprasta.
- Piliečiai savanoriai, norintys prisidėti savo žiniomis ir darbais prie valstybės gynimo, gali kreiptis į Raudonojo Kryžiaus draugiją, kitas nevyriausybinės organizacijas, kurios talkina valstybės institucijoms užtikrinant tam tikrų darbų atlikimą ir paslaugų teikimą, t. y. teikiant pirmąją, psichologinę ar medicinos pagalbą, atliekant gelbėjimo ir kt. darbus.

Kur skelbiama apie mobilizacijos pradžią?

- Pranešimas apie mobilizaciją nedelsiant skelbiamas per žiniasklaidos priemones.
- Karo prievolininkus papildomai asmeniškai informuoja už karo prievolę atsakingi kariuomenės padaliniai.
- Visuotinės mobilizacijos atveju skelbime nurodoma, kad prasideda visuotinė mobilizacija ir jos skelbimo pagrindas.
- Dalinės mobilizacijos atveju skelbime nurodomas jos skelbimo pagrindas, valstybės teritorijos dalis, kurioje ji yra skelbiama, dalyvaujančios institucijos ir kokios turi būti vykdomos priemonės.
- **Paskelbus mobilizaciją savivaldybės atsakingos už jose gyvenančių civilių informavimą.** Kiekviena savivaldybės administracija Vyriausybės nustatyta tvarka yra pasiruošusi įgyvendinti valstybės ir savivaldybių mobilizacijos planus ir vykdyti mobilizacinius nurodymus. Savivaldybėse yra už mobilizaciją atsakingi pareigūnai, kurie pagal turimus planus ir nurodytus poreikius atitinkamos grėsmės atveju turi informuoti savivaldybių gyventojus apie jų teises, pareigas ir visas priemones, kurios taikomos mobilizacijos metu. Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas informaciją gyventojams perduoda, naudodamas korinio transliavimo technologiją: siūsdamas trumpuosius pranešimus į mobiliuosius telefonus.

Kas yra civilinio mobilizacinio personalo rezervas?

- Civilinio mobilizacinio personalo rezervas – Lietuvos Respublikos piliečiai, kurių veikla būtina mobilizacijos planuose numatytų veiksmų ir priemonių vykdymui užtikrinti. Civilinio mobilizacinio personalo rezervas sudaromas ir jo apskaita tvarkoma Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka.

Kas yra demobilizacija?

- *Demobilizacija* – mobilizacijos sistemos subjektų veiklos pertvarkymas veikti įprastomis taikos meto sąlygomis.
- Demobilizaciją skelbia Seimas išnykus priežastims, dėl kurių buvo paskelbta mobilizacija. Seimo nutarime dėl demobilizacijos skelbimo nurodoma, kokie mobilizacijos sistemos subjektai turi vykdyti demobilizaciją ir kokios priemonės turi būti vykdomos. Demobilizacijos metu, vykdamas Seimo nutarime dėl demobilizacijos skelbimo nurodytas priemones, mobilizacijos sistemos subjektų veikla grąžinama į padėtį, buvusią iki mobilizacijos paskelbimo.

Kas yra priimančiosios šalies parama?

- ***Priimančiosios šalies parama*** – tai civilinė ir karinė pagalba, kurią taikos metu ar krizės atvejais suteikia priimančioji šalis sąjungininkų pajėgoms, atvykstančioms ir veikiančioms priimančiosios šalies teritorijoje arba vykstančioms tranzitu per šalį. Priimančiosios šalies paramos tikslas – užtikrinti greitą ir sklandų atvykstančių pajėgų priėmimą, jų dislokavimą.
- Tai reiškia, kad atvykstančioms pajėgoms yra suteikiamos reikalingos paslaugos: galimybė naudotis tiek civiline, tiek karine infrastruktūra, ryšių ir informacinių technologijų, apgyvendinimo ir maitinimo, medicinos ir kitomis paslaugomis.
- Vyriausybės pavedimu valstybės, savivaldybių institucijos ir įstaigos vykdo priimančiosios šalies paramai teikti reikalingas funkcijas pagal savo kompetenciją.
- Lietuva, būdama NATO narė, turi būti pasirengusi priimti NATO pajėgas, paruošti visą šalies infrastruktūrą – geležinkelius, oro uostus, uostus, kelius ir žmones, kad kiekvienas žinotų savo atsakomybę ir pareigas valstybei rengiantis ir vykdant mobilizaciją bei teikiant priimančiosios šalies paramą. Pagrindinis NATO priimančiosios šalies įsipareigojimas, kurį reglamentuoja NATO teisės aktai, yra tai, kad priimančiosios šalies paramą teikia ne tik kariuomenė, bet valstybė plačiąja prasme.

- *Mobilizacijos ir pilietinio pasipriešinimo departamentas prie Krašto apsaugos ministerijos – krašto apsaugos sistemos institucija, kuri dalyvauja Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerijai formuojant valstybės mobilizacijos ir priimančiosios šalies paramos politiką, administruoja civilinių mobilizacijos institucijų, ūkio mobilizacijos subjektų pasirengimą mobilizacijai ir priimančiosios šalies paramai teikti, mobilizacijos ir demobilizacijos vykdymą, civilinių mobilizacijos institucijų, ūkio mobilizacijos subjektų dalyvavimą teikiant priimančiosios šalies paramą.*

Tai įdomu!

- ***ISTORINIAI FAKTAI APIE MOBILIZACIJĄ***

- *Mobilizacijos istorija labai artimai susijusi su visuotinės karo prievolės atsiradimu XVIII a. pabaigoje Prancūzijoje, o XIX a. – ir kitose Europos valstybėse. Išaugus kariuomenių skaičiui, šalys buvo priverstos taikos metu didelę kariuomenės dalį paleisti, o karo metu – vėl mobilizuoti. Mobilizacija paliesdavo visas žmonių veiklos sritis: pramonę, geležinkelius, nuosavybę. Anksčiau mobilizaciją įvykdžiusi valstybė įgaudavo esminį pranašumą. Pavyzdžiui, sėkminga mobilizacija Prūsijai leido primesti savo karo planą Prancūzijos imperijai, priversti pastarąją stoti į kovą esant nepilnos sudėties daliniams ir galų gale gėdingai kapituluoti 1870–1871 metų kare. Prūsijos mobilizacijos planuotojai buvo gerai išmokę 1866 metų Prūsijos–Austrijos karo pamokas. Per karą su Prancūzija jų parengtas mobilizacijos planas, kurio sudėtine dalimi tapo geležinkelių veiklos optimizavimas ir sinchronizavimas, buvo įgyvendintas tiksliai pagal planuotą grafiką. Po sėkmingos mobilizacijos Prūsijoje 1866 m. ir 1870 m. šį pasirengimo karui būdą pradėjo naudoti visos Europos valstybės*

AČIŪ UŽ DĖMESĮ